

«VENNEGAVENE» er vesentlig for oss

Vi takker for 50 nye «vennegaver» på tilsammen kr. 5 460,—. Det er ennå en god del bidrag vi ikke har kvittert for. «Vennegavene» (kr. 50,— eller mer) er vesentlige for avisens drift. «Vi får ingen annonser, og ingen avis kan greie seg på bare bladpengene. Derfor er det så viktig at det kommer inn en jevn strøm av vennegaver».

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

P., Fauske 120,—	T., Trondheim 100,—	J., Sæbyvik 200,—	S., Drammen 50,—	I., Heradsbygd 50,—
E., Mosjøen 100,—	M., Kristiansund 100,—	O., Stavanger 100,—	L., Rødberg 120,—	O., Skarnes 220,—
O., Alhusstrand 70,—	L., Eidsbygda 120,—	F., Bryne 120,—	M., Kolbu 120,—	B., Sagstua 120,—
H., Verdal 150,—	S., Viksdalen 70,—	J., Bryne 100,—	T., Nordre Toten 120,—	P., Stabekk 120,—
K., Levanger 100,—	E., Bergen 100,—	H., Kristiansand 50,—	J., Gjøvik 120,—	R., Ski 50,—
O., Hegra 120,—	E., Minde 200,—	A., Porsgrunn 120,—	M., Dovre 50,—	H., Rømskog 100,—
N., Leksvik 50,—	T., Nesttun 100,—	B., Skien 70,—	P., Lesja 70,—	E., Rygge 120,—
		O., Hjuksebø 200,—	H., Moelv 200,—	E., Gressvik 50,—
		K., Vrådal 220,—	A., Stavsjø 120,—	L., Gressvik 120,—
		O., Larvik 50,—	J., Tynset 120,—	J., Rakkestad 120,—
		S., Sandefjord 100,—	H., Ø. Rendal 70,—	K., Halden 50,—
		A., Tønsberg 200,—	J., Rena 50,—	A. G., Oslo 100,—

Redningsselskapets julehefte for 1983 inneholder følgende utsnitt, hentet fra boken «Ukjent ubåt», Aschehoug 1968:

«Folk i Gryllefjord er vant til at noen må bli igjen ute på havet. Så mangt kan skje, men 12. april 1943 står likevel som den mørkeste dagen i manges minne — ikke bare i Gryllefjord, men langs hele kysten.

Ute på Svensgrunnen 17 n. mil av land ligger denne dagen flere fiskebåter fra Gryllefjord og trekker linebrukene sine.

Her ute er de seg selv. Her merker de ikke noe til storkrigen som raser på land. Heldigvis hadde de til nå sluppet å ha tyskere i Gryllefjord, men fisk måtte de levere til okkupantene. Ellers mister de levebrødet.

Inne på land venter familier og fiskeoppkjøpere på at de skal komme inn med fangsten. I en tid uten radio hadde de lært seg kunsten å vente.

Da folk inne på land ser den første båten komme, det er «Havegga», begynner de å lure. Den går forbi bruket der fisken skal leveres og legger til lengst inne. Formasta ligger på tvers over dekket.

Folk som kommer til, ser at det renner blod nedover kinne og klærne til skipperen, Alfred Alver. Han bare siger tungt ned på lukekanten. Han er uten ord. Andre kommer til og gir forklaringen:

«... en med Norge forbunden stat»

HISTORIEN OM GRYLLEFJORD-TRAGEDIEN I APRIL 1943

— Vi har tre drepte ombord. Guttunger fikk tak i forklaringen og ryktet spredte seg raskt:

— En ubåt har gått på «Havegga».

Ennå kjente ingen i land sannheten. De tre drepte ble brakt i land. Tyngst var det å bære i land den yngste, Mikal Halvorsen. Han var bare 18 år, og nå satt mor hans igjen som enke med to mindreårige barn.

De to skadde fikk også hjelp. Før folk var ferdige med dette tunge arbeidet, kom neste båt, «Øistein». Der ombord var det fem drepte! Litt senere kom «Gyda» med overlevende og en drept fra «Frøy».

Men ennå manglet en båt, «Skreien». Den visst ingen noe om. Det ble kveld og det ble natt. Men ingen «Skreien» kom.

Ukjent båt

Etter hvert som folk fikk munn og mæle igjen, kunne de begynne å fortelle.

Plutselig mens de drev på med sine fredelige sysler, haddet det dukket opp et stort, svart skrog fra vannet — en ubåt! Uten varsel hadde den begynt å beskyte «Havegga» med granater. Deretter hadde den gått mot

«Øistein» og fortsatt med å spre død og gru der også.

Ombord i «Frøy» ante de ingenting. De kunne se en ubåt nord i havet, og det kom røykdatter fra den.

— Se der, nå ligger tyskerne og skyter på hverandre.

Det hadde de sett før, så det var ikke noe å bry seg om. Med ett så de ubåten komme settende mot «Skreien» som lå litt ut for dem, og ikke lenger unna enn at de kunne se båten, men ingen detaljer. Ubåten bakk opp ved «Skreien».

— Nå er den ved «Skreien» og kontrollerer fiskepasset. Hold vårt klart når den kommer hit!

Ubåten kom. «Skreien» lå fortsatt der den hadde ligget, så de fortsatte nok som før der ombord.

Nå ser mannskapet på «Frøy» at kanonen blir gjort klar, og det smeller. Den ene granaten gikk tvers gjennom skøyta uten å eksplodere. Den andre traff i vannlinjen forut og vannet fossset inn. Odd Olsen ble drept momentant. Ingvald Pedersen som sto og skjenket seg kaffe, ble hardt skadd i ryggen og låret. Likevel prøvde han å tette hullet i båten med et ullteppe.

Forgjeves. Ingvald Pedersen døde dagen etter av blodtapet.

Skøyta gikk raskt ned. Det ville bare være minutter om å gjøre før den sank for godt.

Femti meter unna lå ubåten og fulgte med uten å foreta seg noe. Så ség den bort.

Nå ble «Gyda» det eneste håp. Det var noen spennende sekunder før de så reaksjoner der ombord. Hjelpen kom i rett tid. Ikke lenge etterpå gikk «Frøy» ned.

Da mørket falt på lå ni døde fiskere inne på Peder-brygga. Fem var hardt skadet. «Skreien» var savnet. Det var fasit så langt etter ubåtens herjinger noen minutter ute på havet.

Hvem og hvorfor?

Hvem og hvorfor ble stående ubesvart. Var det en tysk ubåt? Men hvorfor skulle den skyte på uskyldige fiskere? Tyskerne som nok var vel underrettet, ville ha det til at det var en russisk båt. Men russerne var da allierte, og de ville da ikke finne på noe slikt? Spørsmålene var mange, svarene få.

En uke etter dramaet ble de døde begravet fra en fullsatt kirke. Listen med døde var nå kom-

met opp i 17 navn, for de sju fra «Skreien» ble regnet som skutt eller druknet.

Dagen etter begravelsen kom en ny og oppskakende melding. «Skreien» var blitt funnet drivende utenfor Grøtøy i Nord-Troms, tom og forlatt. Den hadde da drevet 100 kilometer nordover.

Det var tydelig at «Skreien» var blitt forlatt i stor hast. Det var ingen tegn til kamp ombord — ei heller noen beskjed om hva som kunne ha vederfart mannskapet, likevel steg håpet.

Flere og flere ble mer og mer overbevist om at ubåten hadde tatt dem ombord. Men hvor var de?

Etter hvert kom det for dagen at en annen båt, hadde plukket ombord en ungdom som lå og drev i sjøen like ved ubåten — uten at den gjorde mine til å hjelpe. Den unge mannen var russer.

Biter av en granat med skrift på, ble også funnet. Det var russisk. Sannheten var bitter: En alliert ubåt hadde skutt på og drept uskyldige fiskere!

For de etterlatte ble det en vanskelig tid. Flere hadde mistet forsørgerne. Hvordan skulle de livberge seg nå? Det gikk på et vis. Folk var snille og ga av det de hadde. Flere innsamlinger ble også gjennomført.

Men ingen ville gå ut på det beste fiskefeltet mer, Tyskerne (Forts. side 8)